

Zitierhinweis

Černušák, Tomáš: Rezension über: Jitka Jonová, *Domus correctionis Müroviensis. Korekční dům pro kněze na Mírově (1761-1850)*, Olomouc: Univ. Palackého Cyrilometodějská Teologická Fak., 2012, in: *Český časopis historický*, 2014, 2, S. 341-342, DOI: 10.15463/rec.1189719534

český časopis historický

copyright

Dieser Beitrag kann vom Nutzer zu eigenen nicht-kommerziellen Zwecken heruntergeladen und/oder ausgedruckt werden. Darüber hinausgehende Nutzungen sind ohne weitere Genehmigung der Rechteinhaber nur im Rahmen der gesetzlichen Schrankenbestimmungen (§§ 44a-63a UrhG) zulässig.

Kouniců, Schwarzenberků, Sinzendorfů, Valdštejnů a mnoha jiných) mohou nabídnout podklady pro další cennou reflexi pronikání francouzských vlivů do střední Evropy a pro identifikaci komunikačních kanálů osob, které se aktivně podílely na zmiňované kulturní výměně.

R. Smíšek

Jitka JONOVÁ

Domus correctionis Müroviensis, Korekční dům pro kněze na Mírově (1761–1850)

Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci
2012, 139 s., ISBN 978-80-244-3255-7.

Novověké i zcela novodobé církevní dějiny nabízejí široké spektrum otázek a problémů, které ještě čekají na své řešení a zhodnocení. Jedním z témat, která doposud unikala pozornosti odborníků, je zpracování problematiky korekčních domů pro katolické duchovenstvo, označovaných leckdy jako kněžská vězení. Šlo o ryze církevní zařízení určená k trestu a nápravě těch kněží, kteří se nějakým způsobem provinili proti církevním předpisům či proti nastaveným morálním standardům chování, které byly od nositelů svěcení očekávány a vyžadovány. Malá monografie, která vzešla z pera historičky Jitky Jonové, specializující se na církevní dějiny 18. a 19. století, zejména s orientací na olomoucké arcibiskupství, tuto mezeru podnětným a kvalitním způsobem doplňuje. Autorka při zpracování vycházela z několika svých již dříve publikovaných časopiseckých článků, ale i ze studia archivního materiálu, který je uložen především ve fondech olomouckého arcibiskupství, využity však byly i excerpcce ze zdrojů archivu vatikánského. Text je poměrně systematicky rozčleněn do sedmi kapitol. V první a druhé z nich uvádí autorka čtenáře do obecné problematiky jurisdikce katolické církve nad kleriky v historickém kontextu s ohledem na olomoucké biskupství, resp. arcibiskupství. Ukazuje, že

přínejmenším od raného novověku jsou doložena „kněžská vězení“ jednak přímo v biskupské rezidenci, jednak na biskupském hradě Hukvaldy. Hukvaldské vězení, které bylo obecně pro své podmínky pokládáno za příliš tvrdé, zrušil biskup Hamilton v roce 1761 a nahradil starobyklým biskupským hradem Mírovem. Zde existoval korekční dům až do roku 1850. O pět let později jej arcibiskupství prodalo státu, který místo přeměnil v proslulou věznici existující dodnes. Bez zajímavosti nejsou ani informace, že korekční domy pak v olomoucké arcidiecézi fungovaly i v pozdější době, nejprve ve Vyškově, posléze v Kroměříži, kde poslední fakticky zanikl až v roce 1948.

Blíží pohled do fungování novodobého korekčního domu na Mírově pak nabízí třetí kapitola, která na základě pramenů detailně analyzuje jeho každodenní chod. Čtenář se může dozvědět, jaký v něm existoval denní řád, jídelníček kázeňsky trestaných kněží, jaká byla pravidla styku s vnějším světem či jaké bylo vybavení cel. Korekční dům nebyl obvyklým „vězením“. Přestože v něm existovala přísná izolace jeho „klientů“ od okolního světa a jasně daná pravidla fungování, která se musela dodržovat, denní řád odpovídal spíše přísnému exercičnímu domu. Důraz byl kladen na každodenní meditace, katecheze, modlitby a četbu. Následující kapitoly se přehledně zabývají personálním zajištěním popisované instituce, duchovním dohledem nad potrestanými kněžími, jejich ostrahou a lékařskou péčí.

Mimořádně cenná je rozsáhlá kapitola o kněžích, kteří byli za své přestupky trestáni pobytem na Mírově. V době existence tohoto „kněžského vězení“ prošlo jeho zdi na 75 kněží, kteří se provinili různými přečiny, především neposlušností vůči představeným, přílišným sklonem k alkoholu či zanedbáváním kněžských povinností. Osudy některých jedinců, analyzované zejména na základě dochovaných relací z prostředí korekčního domu a korespondence, poskytují cennou

historicko-antropologickou sondu do zvláštní sociální podskupiny, tedy do vrstvy těch kněží, kteří se dostali na samotný okraj duchovního stavu.

Jediné, co lze knize Jitky Jonové vytknout, je absence jmenného rejstříku. Jinak její monografie představuje kvalitní, přínosné a zajímavé zpracování doposud opominutého tématu, které má i širší přesah.

T. Černušák

19. a 20. století

Eckart KRÖPLIN

Richard Wagner und der Kommunismus. Studie zu einem verdrängten Thema

Würzburg, Königshausen & Neumann 2013, 338 s., ISBN 978-3-8260-5267-5.

Zdálo by se, že drážďanský muzikolog a teatrolog Eckart Kröplin již po rozsáhlém příspěvku wagnerovskému bádání, vyvrcholivšímu monumentální čtyřsvazkovou monografií *Musik aus Licht* (2011), nebude chtít ani moci přijít s čímkoli dalším zásadním. Jeho systematický, syntetický rozbor Wagnerových inspirací i stop v umění a kultuře 19. století jako kdyby usiloval – ještě v kombinaci s jeho starší biografickou prací *Richard Wagner. Theatralisches Leben und lebendiges Theater* (1989) – utnout nekonečný nárůst wagnerovské literatury, kulminující zvláště v roce dvoustého výročí narození tvůrce *Gesamtkunstwerku*. Jako by chtěl vytvořit jednou provždy reprezentativní soustavný obraz, který by odsoudil k – často patřičnému – zapomenutí či podřadnosti bezpočet jednostranných, omezených či povrchních výkladů. Ani Kröplin si však, podobně jako většina aktivních wagnerologů, nenechal ujít příležitost přispět k velkému výročí. Potvrdil všechny kvality, jež prokázal dva roky starou prací, a to mimořádnou erudicí, šíří, hloubkou záběru i kulturou literárního zpracování. Wagnerova „geniálně diletantská“ (Thomas

Mann), rozporuplná všestranně tvůrčí osobnost tradičně strhává pozornost nejen odborné obce muzikologů, ale i literárních historiků, estetiků a filozofů, popularizátorů a žurnalistů. Bylo o ní již patrně napsáno více než o většině jiných umělců jeho epochy; – a patří se dodat: více stereotypního, opakujícího, povrchního, často špatného či vyloženě bulvárního. Záplava výkladů vzbuzuje pouhé zdání nezměrné probádanosti: Skutečně seriózně interpretativních pojednání estetických a myslitelských obsahů Wagnerova díla, zejména pak teoretického, je stále málo a některé oblasti zůstávají takřka neprozkoumány.

Některá hlavní zjištění své nové knihy *Richard Wagner und der Kommunismus* prezentoval autor již na lipském sympóziu „Richard Wagner: Persönlichkeit-Werk-Wirkung“ v roce 2013 (srov. stejnojmenný sborník, editovaný Helmutem Loosem). Při pojednání témat jednak tak složitých, jednak tak zatížených nánosem zideologizovaných předsudků, jako je souvislost Wagnerova díla s komunistickým sociálně-filozofickým konceptem a hnutím, velmi záleží na autorově serióznosti. Tato souvislost přitom byla od konce 19. století důsledně ignorována a Wagner byl jednostranně vykládán ze Schopenhauera, popř. ze svých konfrontací s Nietzschem. Kröplinův spis je první monografií uceleně zkoumající Wagnerovo společensko-politické angažmá a především jeho teoretická východiska.

Kröplin spojuje systematickou a historiografickou stránku, chápe dynamickou jednotu obsahů pojmů a historičnosti jejich uplatňování, fungování, reformulací; jeho kniha je cenným obohacením nejen poznání Wagnera-myslitele a občana zejména čtyřicátých let, nýbrž i myšlenkového světa mladohegelovské levice, rodícího se vědeckého materialismu z hlediska jejich vztahu k umění. Od Kröplina se můžeme nejen poučit o tématu „Wagner a levice“ (zejména s ohledem na jeho vztah k Heinrichu Heinovi), nýbrž i o vývoji a působení komunistických teorií v německé